

Karl Ludvig Reichelt: Misjonær mellom øst og vest
Notto Thelle
Verbum forlag 2022
607 sider

Anmeldt av Silje Dragsund Aase

Notto Thelle, født i Hong Kong i 1941, er professor emeritus ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo. Nå er han aktuell med en monumental biografi om Karl Ludvig Reichelt, misjonæren som etablerte kristne klostre for buddhismunker i Kina. I motsetning til teologen Filips Riisagers betydelige Reichelt-forskning, som først og fremst fokuserer på 1920- og 1930- tallet, ender Thelles biografi naturlig nok med slutten, Reichelts død i 1952. I tillegg tar han også på seg å diskutere arven etter Reichelt i en 16 sider lang epilog.

Notto Thelles Reichelt biografi starter i «menneskevrimmelen, skriket og skrålet» i Nanjing høsten 1922. Det er Reichelts unge assistent Notto Normann Thelle, Nottos far, som bærer denne delen av fortellingen. I motsetning til Reichelt, som har vært i Kina siden 1903, har Thelle nylig kommet til Kina for første gang. Som lesere møter vi Nanjing og Kina gjennom assistentens begeistring. Beskrivelsene av hva han ser, hører og lukter er levende, og bruken av sitater gir meg som leser følelsen av å komme tett på. Jeg er i det hele tatt fascinert av hvordan forfatter Notto Thelle gjennom sin innlevelse, fortellerevne og innsikt lykkes i å holde meg interessert og engasjert gjennom alle bokens sider. Som arkivar og forsker med interesse for fotografi har jeg også sansen for Thelles utstrakte bruk av bilder.

Reichelt var, ifølge Thelle, en omvendt misjonær. Etter å ha konstatert at møtet med Kina tvang Reichelt til nytenkning om tro og misjon, går forfatteren tilbake til begynnelsen. Til Barbu utenfor Arendal hvor Reichelt ble født, og spør om det var noe i barndom og oppvekst som la føringer for Reichelts omvendelse. Hvordan ble Reichelt det som senere skulle bli NMS sin mest kontroversielle misjonær?

Paradoksalt nok ser utgangspunktet for Reichelts omvendelse ut til å ligge i pietisme og Lars Dahle, mangeårig generalsekretær i NMS og lærer på Misjonsskolen, men også i barndommens opplevelser av naturen som katedral. Når Reichelt senere får oppfylt sin drøm om å dra til Kina som misjonær erfarer han at han mangler verktøy for å formidle kristendom. Møtet med buddhismunker som ord for ord skjønner hva han sier, men ikke meningen, resulterer i det Reichelt kalte kristne klostre for buddhistiske munk. Her kan buddhister møte kristendommen i en atmosfære tilpasset kinesisk kultur med meditasjon, stillhet, studier og samtaler.

Det er ingen ulempe at historien om Reichelt på mange måter er en del av forfatterens egen historie. Selv har han vage minner om buddhismunker som kom til Reichelts

Tao Fong Shan med brennmerkede hoder og drakter som duftet røkelse, men han har også inkludert fortellinger fra sin mor Rannfrid og sin bror Karl. Forfatterens nærhet til historien bidrar med ny informasjon og interessante perspektiver, og jeg stoler på Thelle når han skriver at han har den distansen som må til for å skape et realistisk bilde. Som teolog med inngående kunnskap om buddhismen har han jo også faglig tyngde til å kritisk analysere Reichelts bidrag. Og det gjør han. Samtidig gjør flere tiårs arbeid med forskning på dialog mellom kristen tro, Østens religioner og moderne spiritualitet Thelle i stand til å virkelig skjønne og videreformidle essensen i Reichelts prosjekt bedre enn de aller fleste. Mange vil for eksempel tenke at det ikke var mulig å være både NMS misjonær og konvertert misjonær. Thelle, derimot, gir oss et fascinerende innblikk i Reichelts egen logikk, og forklarer hvorfor det ikke nødvendigvis var noen motsetning mellom det å være pilgrim, forsker og misjonær.

Til slutt har jeg en liten innvending. Thelle understreker at Reichelts virksomhet må forstås med Opiumskrigene og Bokseropprøret som bakteppe, og kapittel 5 har tittelen *I skyggen av imperialismen. Misjonens Janusansikt*. NMS generalsekretær Lars Dahle, som mente at folket måtte ydmykes dersom misjonen skulle ha fremgang i Kina, samtidig som han fraskrev seg ethvert ansvar for kolonimaktens maktmisbruk, blir stående som et godt eksempel. Samtidig hadde jeg også forventet at forfatteren i større grad belyste hvordan Reichelt forholdt seg til misjonsprosjektets iboende paradoks, men når jeg kommer til kapittelet som beskriver Reichelts arbeid som pionermisjonær, blir ikke denne tematikken gikk så mye oppmerksomhet. Forfatteren beskriver hvordan pionermisjonærene «befestet» misjonsfeltet med misjonsstasjoner og prekeplasser som «brohoder», og vi får vite at Reichelts misjonsstasjon i 1910 ble brent ned til grunnen av opprørere som blant annet var rasende på utlendinger, men jeg savner fortsatt en mer inngående diskusjon om koblingen mellom misjon og kolonialisme. Når det er sagt er all dramatikken som følger misjon «i skyggen av imperialismen» interessant i seg selv. Jeg visste for eksempel ikke at Reichelt og assistent Thelle i 1926 så vidt unngikk å bli drept av antikristne kommunister.